

75 YILLIK SAVUNMA ÖRGÜTÜ: NATO

AYLİN ÜNVER NOI

SETA | PERSPEKTİF

TEMMUZ 2024 · SAYI 406

- İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan savunma örgütleri hangi amaçla oluşturuldu ve neden bazılarının varlığı sona ererken NATO varlığını sürdürebildi?
- Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında NATO'nun genişleme ve savunma politikaları nasıl şekillendi?
  - NATO'nun kuruluşunun 75. yıl dönümünde yeni tehditler nelerdir?

İkinci Dünya Savaşı sonrasında tesis edilen düzenin bir parçası olarak kurulan Kuzey Atlantik İttifakı Örgütü'nün (NATO) bu yıl kuruluşunun 75. yıl dönümü. Her yıl bir NATO üyesi ülkenin başkanlığında gerçekleştirilen NATO liderler zirvesi bu yıl kurulduğu yerde ve kurucu antlaşmaya adını veren Washington'da yapılıyor.

NATO Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünya düzeninde Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa-Atlantik bölgesini savunmak amacıyla kurulmuş bir savunma örgütüdür. Aynı dönemde kurulan iki savunma örgütü (Batı Avrupa Birliği [BAB] ve Varşova Paktı) ise tarihe karışırken NATO hem stratejik konseptlerle kendini yenileyerek hem de yeni üyeleri bünyesine katıp coğrafi alanını genişleterek varlığını sürdürmeye devam etti.

Washington zirvesi Rusya-Ukrayna savaşı ile NATO üyesi ülkelerin tehdit algısının en yüksek düzeye çıktığı bir dönemde, yeni tehditlerle sınanan İttifakın bu süreci nasıl ele alacağı ve Ukrayna'ya verilecek desteğin konuşulduğu zirvelerden biri olmuştur. Tabii bir de NATO'nun gelecek projeksiyonu hakkında fikir veren bir zirvenin gerçekleştiği söylenebilir.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA KURULAN DÜNYA DÜZENİNDE SAVUNMA ÖRGÜTLERİ

İki dünya savaşını deneyimleyen Avrupa'da bir daha savaş çıkma olasılığını ortadan kaldırmak adına güvenlik topluluğu yaratmaya yönelik yapılan antlaşmalar ilk olarak savunma alanında atılmıştır.¹ Alman tehditini ortadan kaldırma ana motivasyon olmuştur. Ancak Soğuk Savaş'ın ilk Doğu-Batı krizi olan Berlin Ablukası (26 Haziran 1948-30 Eylül 1949) ve Sovyetler'in Çekoslovakya Darbesi (1948) sonrasında Alman tehdidinin yerini 1949 itibarıyla bir nükleer güç olan Sovyet tehdidi almıştır. Komünizmin Doğu Avrupa ülkelerinde yayılması ve Sovyetler Birliği ordularının bu ülkelerdeki varlığına karşı İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg bir kolektif savunma antlaşması olan ve Batı Birliği'ni kuran Brüksel Antlaşması'nı 17 Mart

¹ Jolyon Howorth, "European Integration and Defence: The Ultimate Challenge?", Institute for Security Studies WEU, Chaillot Paper, Sayı: 43, (2000), s. 1, <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/cp043e.pdf>, (Erişim tarihi: 24 Ekim 2020).

AYLİN ÜNVER NOI

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olmuş, yüksek lisans ve doktorasını Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Siyaseti ve Uluslararası İlişkileri Bölümü'nde tamamlamıştır. İstanbul Haliç Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde profesör olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda SETA Dış Politika Araştırmaları Direktörlüğünde kıdemli araştırmacı olarak çalışmaktadır.

1948'de imzalamıştır.² Batı Avrupa ülkelerinin ABD'yi kurdukları bu savunma yapısının içine çekmeye çalışmaları neticesinde ise ABD ve Kanada'nın katılımı ile on iki üyeli NATO, Washington Antlaşması ile 4 Nisan 1949'da kurulmuştur.

Kore Savaşı (1950) ile benzer bir durumun Almanya'da da yaşanma ihtimali ve silahlı Batı Almanya ile Sovyet tehdidini bertaraf etmenin güç olması Batı Almanya'nın da içinde yer alacağı bir Avrupa ordusu kurmayı kapsayan Pleven Planı ve bu planın öngördüğü Avrupa Savunma İşbirliği'ni (ASİ) gündeme getirmiştir. Ancak ASİ'yi kurmak üzere imzalanan antlaşma onaylanmadığından yürürlüğe girememiştir. ASİ'nin kurulmaması ile Batı Almanya'nın silahlandırılması mevzuu ortada kalmıştır. Bu duruma çare olarak 23 Ekim 1954'te Paris'te imzalanan protokolde Brüksel Antlaşması'nda değişiklikler yapıp Batı Almanya'nın işgaline son verilerek Almanya ve İtalya bu antlaşmaya dahil edilmiştir. Paris Anlaşmaları ile 1955'te Batı Almanya ve İtalya'nın da yer aldığı ve üyelerinin koşulsuz karşılıklı savunma taahhüdünde bulunduğu BAB kurulmuştur.³ Paris Anlaşmaları ile kendi ordusuna sahip olması ve silahlanması belli sınırlamalar dahilinde mümkün olan Batı Almanya 5 Mayıs 1955'te NATO üyesi olmuştur.

Batı Almanya'nın silahlanması ve savunma ittifaklarının oluşturulması Sovyetler Birliği'ni Doğu Bloku ülkeleri (Polonya, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk ve Macaristan) ile Atlantik ittifakına benzer bir savunma örgütünü kurmasına giden sürece neden olmuştur. Varşova Paktı Kolektif Savunma Antlaşması bir savunma örgütü olarak Sovyetler Birliği liderliğinde 14 Mayıs 1955'te kurulmuştur. Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünya düzeninde ideolojik olarak karşıt tarafı temsil eden Varşova Paktı ülkeleri Doğu Blokunu ve NATO ülkeleri de Batı Blokunu temsil etmiştir.

BAB'ın resmen faaliyete geçtiği 6 Mayıs 1955'te bu birliğe üye olan Batı Bloku içindeki ülkeler aynı zamanda NATO üyesidir. Ancak NATO'nun sahip

2 Brian White, *Understanding European Foreign Policy*, (Palgrave, Hampshire ve New York: 2001), s. 4.

3 1948'de kurulan Batı Birliği Paris Anlaşmaları ile BAB olmuştur.

olduğu entegre askeri yapıya sahip olmaması nedeniyle BAB savunma alanındaki üstünlüğünü NATO'ya kaptırmıştır. Fransa'nın 1980'lerde BAB'ın İttifaka alternatif olabilecek tarzda Avrupa'nın savunma gücü olarak canlandırılmasına dair girişimleri İngiltere liderliğindeki Atlantikçi kanadın engeline takılmıştır. 27 Ekim 1987 tarihli Lahey zirvesinde ise Avrupa güvenlik politikasının amacının NATO'yu güçlendirmek olduğu vurgulanarak BAB'ın NATO'nun Avrupa ayağı olduğunun altı çizilmiştir.⁴

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle AB Komisyonu Başkanı Jacques Delors 1991'de Londra'da güvenlik ve savunma üzerine yaptığı konuşmasında yeni AB'nin BAB'ı kapsamı çağrısında bulunurken ABD'den daha bağımsız bir AB güvenlik ve savunma politikasını savunmasıyla bu arzu yeniden canlanmıştır.⁵ Maastricht Antlaşması ile BAB'ın Avrupa Topluluklarına (AT) bağlı bir Avrupa savunma sistemi olarak yeniden yapılandırılması ve AB'ye entegre edilmesi kararlaştırılmış; BAB'ın Petersberg Görevleri AB'ye devredilmiştir. Ayrıca 10-11 Aralık 1999 arasında gerçekleştirilen Helsinki zirvesinde Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (European Security and Defence Policy, ESDP) oluşturulması kararlaştırılmıştır.⁶ 2002'de askeri karargahı kapatılan ve Uydur Merkezi ve Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü AB'ye devredilen BAB'ın 31 Mart 2010'da fesh edilmesi kararı sonrasında 30 Haziran 2011'de resmi olarak fonksiyonu sonlandırılmıştır.

Sovyetler Birliği liderliğinde sosyalist sekiz devlet tarafından kurulan Varşova Paktı ise Komünist rejimlerin Doğu Bloku ülkelerinde çöküşü ve Sovyetler'in dağılmasıyla birlikte 1991'de son bulmuştur. Kurulduğu 1949'dan Soğuk Savaş'ın bittiği 1991'e kadar geçen 42 yıllık süreçte NATO'nun Sovyetler Birliği'ne karşı kolektif savunma maddesi olan 5. maddeyi işletmesine

4 Sinem Akgül Açıkmeşe ve Cihan Dizdaroğlu, *NATO-AB İlişkileri: İşbirliği ve Çatışma Dinamikleri*, ed. Mustafa Aydın, (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2013), s. 18.

5 Desmond Dinan, *Ever Closer Union: An Introduction to European Integration*, (Lynne Rienner Publishers, Boulder ve Londra: 2005), s. 120.

6 "Helsinki European Council 10 and 11 December 1999 Presidency Conclusions", European Parliament, https://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm#b, (Erişim tarihi: 8 Mayıs 2021).

ihtiyaç duyulmamış ve Soğuk Savaş kazanılmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile görevini tamamladığı düşünülen NATO ise İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan ve lağvedilen savunma örgütlerine (BAB ve Varşova Paktı) kıyasla halen varlığını sürdürmektedir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi transatlantik dış politikasını birleştiren gücün ortadan kalkmasına ve “yeni transatlantisizm” (*new transatlanticism*) denilen bir tanımlamanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.⁷ NATO belli aralıklarla çıkardığı stratejik konseptleri ile yeni tehdit tanımlamalarını ve bunlarla mücadele için alacağı tedbirleri güncelleyerek diğer bir deyişle değişen güvenlik ortamına göre kendini yenileyerek 75 yıldır mevcudiyetini korumayı başarmıştır.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI SONRASINDA NATO'NUN GENİŞLEME VE SAVUNMA POLİTİKALARI

Rusya-Ukrayna savaşının başladığı 24 Şubat 2022'den dört ay sonra 29-30 Haziran'da gerçekleştirilen Madrid zirvesinde NATO 8. stratejik konseptini kabul etmiştir. Yeni stratejik konseptte Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile NATO ve Rusya arasında oluşturulan iyimser havanın tamamen ortadan kalktığı ve Moskova yönetiminin yeniden İttifak karşıtı olarak konumlandırıldığı bir resim ortaya çıkmıştır. Oysa 1997'deki NATO-Rusya Antlaşması ile danışma ve iş birliği için bir forum olarak NATO-Rusya Daimi Ortak Konseyi ve NATO-Ukrayna Komisyonu kurulmuştur. Hatta NATO'nun 2010 stratejik konseptinde Rusya ile stratejik ortaklık kurma hedefi yer almıştır. Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında ise bu hedefin yerini Rusya'nın “Avrupa-Atlantik bölgesinde istikrar ve güvenliğe en büyük doğrudan tehdit” şeklinde tanımlamasının aldığı görülmektedir.⁸

NATO, Soğuk Savaş dönemindeki görevini tamamladıktan sonra yeni tehditlerle mücadele etmek adına benimsediği stratejik konseptleri ile kendini güncellerken aynı zamanda coğrafi olarak genişlemesine de

devam etmiştir. Washington Antlaşması'nın 10. maddesinde ortaya koyulduğu gibi Soğuk Savaş sonrasında uygulanan “açık kapı politikası” (*open-door policy*) ile Doğu Avrupa ve bazı Balkan ülkelerinin İttifak üyesi olmaları mümkün olmuştur. 2008'deki Bükreş zirvesinde NATO'nun kapılarının Gürcistan ve Ukrayna'ya açık olduğu belirtilmiştir.

Gürcistan Savaşı (2008) ile başlayan ve Kırım'ın ilhakı (2014) ile yeniden oluşan Rusya tehdidi algısı Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında NATO'nun ve İttifak üyesi devletlerin güvenlik politikalarını gözden geçirmelerine ve önemli değişikliklere gitmelerine sebep olmuştur. Bu açıdan bazı ülkelerde milat diyeceğimiz değişikliklerin önü açılmıştır. Finlandiya ve İsveç gibi Soğuk Savaş döneminde bile tarafsızlığı seçen ülkelerin Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında Rus tehdidi algısının gelişmesi neticesinde NATO üyesi olma taleplerinin ortaya çıktığı süreçte önce Finlandiya ve sonra İsveç İttifaka üye olmuştur. Bu yıl Washington'da gerçekleştirilen NATO liderler zirvesinde –bir önceki Vilnius zirvesinde de ele alındığı gibi– NATO-Ukrayna Konseyinde Ukrayna'ya verilecek askeri destek konusunun yanı sıra bu ülkenin gelecekteki olası İttifak üyeliği konusu da görüşülen konular arasında yer almıştır.⁹

Savunma harcamaları –Ukrayna meselesi gibi– sürekli gündemde olan bir konudur. ABD Savunma Bakanı Robert Gates 2011'de NATO üye devletlerinin İttifakın savunmasına yaptıkları harcamalar ile ilgili ABD'nin beklentilerini dile getirdiği toplantıdan itibaren Amerikan başkanları tarafından zaman zaman gündeme getirilen savunma harcamalarında yük paylaşımı mevzusunun Rusya-Ukrayna savaşı ile birlikte Washington'ın istediği yöne doğru evrildiği görülüyor.¹⁰ İkinci Dünya Savaşı sonrasında askeri olarak belirli sınırlamalar içinde tutulan, NATO savunma şemsiyesi altında güvenliği sağlanan ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle askeri harca-

⁷ Robert D. Blackwill ve Michael Stürmer, “Conclusions”, *Allies Divided: Transatlantic Policies and European Policies for the Greater Middle East*, (The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, Londra: 1997), s. 299.

⁸ Aylin Ünver Noi, “NATO ve Rusya İlişkileri: Nereden Nereye?”, *Anadolu Ajansı Analiz*, 4 Mart 2022.

⁹ “Washington Summit Declaration”, NATO, 10 Temmuz 2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm, (Erişim tarihi: 11 Temmuz 2024).

¹⁰ Robert Gates, “Text of Speech by Robert Gates on the Future of NATO”, Atlantic Council, 10 Haziran 2011, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/natosource/text-of-speech-by-robert-gates-on-the-future-of-nato>, (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024).

malarını artırmayan Almanya'nın Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında aldığı "savunma harcamalarını 100 milyar avroya çıkarma kararı" bu açıdan tarihsel öneme sahiptir. Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında askeri anlamda hazır olma gerekliliği hisseden AB üye devletlerinin pek çoğunda da benzer süreçlerin işletildiğini görüyoruz. Bu kararlar aslında İttifaka üye devletlerin her birinin kendini koruma kapasitesini artırması ve yük paylaşımının belirlendiği Washington Antlaşması'nın 3. maddesinin yerine getirilmesi yönünde atılan önemli adımlardır.

Rusya'nın silahlanma yarışına girdiği ve ekonomisini savaş ekonomisine göre yeniden dizayn ettiği Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında ortaya çıkan güvenlik ortamında yük paylaşımı konusu önem arz etmektedir. NATO müttefiklerin kendi gayrisafi yurt içi hasılasından (GSYH) yıllık olarak İttifaka yaptıkları savunma bütçesi katkılarını yüzde 2'nin ötesinde yapmaları gerekmektedir. Belki de yeni bir silahlanma yarışı ve savaş ekonomisine dönük çalışmaların ortaya koyacağı savunma harcamaları beklentilerinin konuşulduğu yeni bir sürece girilmiştir.

Rusya-Ukrayna savaşının NATO'nun AB üyesi müttefikleri üzerindeki bir başka önemli etkisi de kendini sivil dış politika enstrümanlarına ağırlık verdiği için "sivil güç" olarak tanımlayan AB'nin "jeopolitik güç" olma hedefi ve bu yönde savunma konusunda aldığı kararlar ve inisiyatifler ile güçlendirme politikasıdır. Rusya-Ukrayna savaşından bir ay sonra 5 bin askerden oluşan birliklerin "hızlı konuşlandırma gücü" ve bu askeri gücün yapacağı düzenli tatbikatlara yer verilen Stratejik Pusula'yı kabul eden AB kararlılığını göstermiştir. Bunun yanı sıra AB 2000'lerin başından beri Birliğin savunma alanında kabul ettiği Avrupa Savunma Ajansı, Avrupa Savunma Fonu ve Daimi Yapısal İşbirliği (PESCO) gibi stratejileri ve inisiyatifleri aktive ederek daha etkili bir şekilde kullanmaya başlamış ve bu inisiyatiflere Rusya-Ukrayna savaşı sonrası- Avrupa Savunma Sanayii Stratejisi ve Avrupa Savunma Sanayii Endüstrisi gibi yeni inisiyatifleri eklemiştir. AB'nin askeri gücünü ve savunma endüstrisini güçlendirme kararları ve adımları Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası içinde bir stratejik otonomi sağlarken NATO-AB işbirliği içinde ABD'nin NATO'nun

Avrupa ayağının savunmasının güçlendirilmesi hedefine de yaklaştırmaktadır.

Rusya-Ukrayna savaşı aynı zamanda AB'nin Rusya karşısında tek başına mücadele etmesinin zorluklarını, NATO'nun ortak savunma maddesi olan 5. maddenin ve NATO'nun "savunma ve caydırıcılığı" (defence and deterrence) ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Rusya-Ukrayna savaşı bu açıdan NATO'nun "savunma ve caydırıcılığı" (defence and deterrence) üye devletlere tekrar teyit ettirmiştir. Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında ilk NATO zirvesi olan 2022 Madrid zirvesinde üye devletler arasındaki uyum ve karar alma yetisinin tesisi ve dayanışmayı güçlendirmenin önemi ele alınarak bu yönde adımlar atılmıştır. Bu adımların en önemli örnekleri ise Soğuk Savaş'tan bu yana müttefiklerin en büyük katılımı sağlayarak havada, karada, denizde ve siber alanda gerçekleştirdikleri tatbikatlardır. Bu tatbikatlarla hem muhtemel bir saldırıya karşı üye devletlerin hazırlıklı olması hem de muhtemel bir saldırının caydırılması hedeflenmektedir.

Ayrıca Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında NATO'nun doğu kanadındaki ülkelere ve kuzey ülkelerine desteği öne çıkmıştır. Özellikle Doğu Avrupa ve Arktik bölgelerinin güvenliklerini sağlama hedeflerine odaklanılmış; Çin giderek karşılaştırılmış ve Güney Çin Denizi'nin güvenliği mevzusunda Asya'daki müttefikler ile iş birlikleri geliştirilmiştir.

NATO'NUN KURULUŞUNUN

75. YIL DÖNÜMÜNDE YENİ TEHDİTLER

NATO'nun 75. yılını kutladığı Washington zirvesinde Rusya tehdidinin önemli yer tuttuğu ve başlıca gündem konusunun Rusya-Ukrayna savaşı olduğu görülmektedir. 75 yıl önce Sovyetler Birliği'ne karşı kurulan NATO bugün onun varisi olan Rusya Federasyonu'nu Avrupa-Atlantik güvenliğine yeniden başlıca ve doğrudan tehdit olarak tanımlamaktadır.

Washington zirvesinde Ukrayna'nın NATO üyeliği konusunda "Ukrayna'nın geleceği NATO'dur" ve "Ukrayna'nın Avrupa-Atlantik entegrasyonunun geri

dönülemez bir yol” olduğu vurgusu yapılırken Rusya tehdidine karşı Ukrayna’ya başta hava savunma sistemleri ve F-16 savaş uçakları da dahil olmak üzere güçlü bir şekilde askeri destek verilmesine devam edilmesi kararlaştırılmıştır.¹¹ Tabii bunun “NATO’yu çatışmanın tarafı haline getirmeyecek şekilde gerçekleştirileceği”¹² vurgusunun NATO genel sekreteri tarafından ifade edilmesi önemlidir. Böylece Rusya-Ukrayna savaşının NATO ve Rusya’yı karşı karşıya getirmeden belli düzeyde tutulacağı görülüyor.

Ukrayna dışında NATO üye devletlerinin Rusya tehdidine karşı hava, kara, deniz, siber ve uzay alanlarında askeri ve askeri olmayan yöntemlerle mücadele edebilme ve hazır olma kapasitelerini artıracak önlemlerin de gündemde olduğu anlaşılıyor. Ayrıca bu tehditlerin gerçekleştirilmesinde Ukrayna’ya karşı Rusya’ya destek veren ülkeler içinde Çin, Belarus, Kuzey Kore ve İran da sayılarak tehdit algısının sadece Rusya ile sınırlı olmadığı, adı geçen devletleri de kapsadığı, istikrarsızlaştırma ve bu hususun Avrupa-Atlantik güvenliğine tehdit olduğu vurgusu, dolayısıyla tehdidin Afrika’dan Ortadoğu’ya ve Güney Çin Denizi’nden Arktik’e kadar büyük bir coğrafi bölgeyi kapsadığı sonuç bildirgesine yansımıştır.¹³ Her ne kadar NATO’nun tehdit sıralamasında daha alt sıraya düşse de terörizm de sonuç bildirgesindeki tehditler arasında yer almış ve terörle mücadelenin İttifakın üç temel görevine katkı yapacağı ifade edilmiştir.¹⁴

Washington zirvesinde NATO’nun üç temel görevi olan i) savunma ve caydırma, ii) krizleri önleme ve yönetme, iii) iş birlikçi güvenlik görevlerini yerine getirmek adına tüm tehditlere karşı toplu savunmanın güvence altına alınacağı da sonuç bildirgesinde yer almıştır. Hem Ukrayna’ya destek konusu hem de üye

devletlerin savunma bütçelerini NATO’nun müttefiklerinden beklentilerini karşılayacak şekilde artırmaları konusu vurgulanmıştır.

SONUÇ

Larrabee’nin 1998’de kaleme aldığı bir yazısında altını çizdiği zayıflatılmış bir NATO ve ABD etkisinin azaldığı bir Avrupa’da Rusya’nın askeri olarak zayıf ve siyasi olarak bölünmüş Avrupa’ya karşı çok daha güçlü bir pozisyonda olacağını söylemiştir.¹⁵ Son dönemde bazı NATO üye devletlerinde bazı aşırı sağ partilerin yükselişi ve ABD’de Kasım seçimlerinde Donald Trump’ın seçilme olasılığı “Larrabee’nin bu yorumuna çok mu yaklaştık?” sorusunu da gündeme getirmiştir. Washington zirvesinde NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg geçmişte NATO üye devletlerindeki siyasi değişimlere ve müttefikler arasındaki uzlaşmazlıklara rağmen İttifakın bu konuda dirençli (*resilient*) bir örgüt olduğunu, varlığını ve görevlerini yerine getirmeyi sürdürdüğünü belirterek bu konuda İttifak çatısı altında dayanışma ve uyumun devam ettireceği mesajını vermiştir.

Sonuç olarak 75. yılında NATO’nun, kurulmasına sebep olan Sovyet tehdidi yerine onun varisi olan Rusya’yı baş tehdit olarak konumlandığını görüyoruz. Bu sefer yeni üyeleri bünyesine katarak coğrafi genişlemesini sürdüren ve yeni tehditleri de ekleyerek mücadele yöntemlerini geliştiren NATO’nun karşısında Varşova Paktı yok ama Rusya’nın kurucu üyelerinden olduğu ve Orta Asya’dan ABD’yi çıkartan Çin’in öncülüğündeki Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) NATO zirvesi öncesinde gerçekleştirdiği Astana zirvesinde ŞİÖ’nün coğrafi genişlemesi Belarus’un tam üye olarak kabul edilmesiyle Avrupa’ya doğru devam ederken Çin-Belarus askeri tabikati ile de “yeni bir karşıt paktın oluşumuna mı tanıklık ediyoruz?” sorusunu sormamıza neden oluyor.

¹⁵ Stephen F. Larrabee, “Security Challenges on Europe’s Eastern Periphery”, *America and Europe: A Partnership for a New Era*, ed. David C. Gompert ve Stephen F. Larrabee, (Cambridge University Press, Cambridge: 1998), s. 171.

¹¹ “Washington Summit Declaration”.

¹² Muhammet Nazım Taşçı, “Stoltenberg, Ukrayna’ya Desteğin NATO’yu Çatışmaya Taraf Yapmayacağını Söyledi”, Anadolu Ajansı, 11 Temmuz 2024.

¹³ “Washington Summit Declaration”.

¹⁴ “Washington Summit Declaration”.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı’nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi